

Ο Καραγκιόζης στον κόσμο των Νέων Τεχνολογιών

Κόζα Χρυσάνθη¹, Κόζα Μαρία², Κούτρας Γεώργιος³

¹ Υποψήφια Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Αιγαίου, Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Αιγαίου, kozax@rhodes.aegean.gr,

² Υποψήφια Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Αιγαίου, Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Αιγαίου, koza@rhodes.aegean.gr,

³ Τ.Ε.Φ.Α.Α. Κομοτηνής-Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, ΤΕΠΑΕΣ Πανεπιστημίου Αιγαίου, georgios.koutras@yahoo.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην εργασία αυτή παρουσιάζουμε μια διαθεματική προσέγγιση του Καραγκιόζη. Μέρος της λαϊκής μας παράδοσης, ο Καραγκιόζης, αποτέλεσε και αποτελεί ακόμα και τις μέρες μας είδος λαϊκής σοφίας, εξυπνάδας, πονηριάς αλλά και διασκέδασης, σκορπίζοντας το γέλιο και τη χαρά σε μικρούς και μεγάλους. Ως θέμα ο Καραγκιόζης έχει τη δυνατότητα να ενεργοποιήσει τα παιδιά και να προωθήσει τη δημιουργικότητά τους.

Το πρόγραμμά μας συνδέθηκε με θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες, όπως: την πληροφορία, την επικοινωνία, τη δομή, το σύστημα, την οργάνωση και την αλληλεπίδραση. Υλοποιήθηκε με τη βοήθεια των ΤΠΕ, που χρησιμοποιήθηκαν ως διερευνητικά εργαλεία, ως εργαλεία επικοινωνίας, ως εργαλεία αναζήτησης πληροφοριών σε ένα ευρύ φάσμα δεδομένων.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: λογισμικό, λαϊκή παράδοση

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εξοικείωση των παιδιών με τη λαϊκή μας παράδοση, καλλιεργεί τη φαντασία και την ευρηματικότητά τους, το συναίσθημα, τη δημιουργικότητα και την καλλιτεχνική τους δεξιότητα. Συμβάλει στην αισθητική καλλιέργειά τους, τη σύνθετη και πολλαπλή καλλιέργεια: γλωσσική, γνωσιακή, εικονογραφική, δραματική, ρυθμική, χειροτεχνική.¹

Από την πλευρά τους οι **Νέες Τεχνολογίες** που ενσωματώνονται καθημερινά στην μαθησιακή διαδικασία γίνονται πρόκληση που αντιμετωπίζουν οι ευρωπαϊκές χώρες σήμερα. Πολλοί είναι οι τρόποι αξιοποίησης του Καραγκιόζη με τη χρήση των Νέων Τεχνολογιών. Αρκεστήκαμε στα μέσα που διαθέταμε και δημιουργήσαμε μια σειρά δραστηριοτήτων με σκοπό να αλληλεπιδράσουν οι μαθητές πάνω σε αυτές.

Έτσι λοιπόν έχουμε:

Τίτλος Σεναρίου: Διαθεματική προσέγγιση του Καραγκιόζη μέσα από «το παιχνίδι» των Νέων Τεχνολογιών

Τάξη: Α' & Β' Τάξη Δημοτικού

Διάρκεια: 6 διδακτικών ωρών.

¹ Αναγνωστόπουλος Β. Δ., (1997) βασική βιβλιοθήκη του νηπιαγωγού, *Τέχνη και τεχνική του παραμυθιού*. Αθήνα Εκδόσεις Καστανιώτη.

Συμβατότητα με το Α.Π.Σ. και το Δ.Ε.Π.Π.Σ.: Το σενάριο μας είναι συμβατό με το Δ.Ε.Π.Π.Σ. (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών) και το Α.Π.Σ. (Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών) του Δημοτικού. Η αφορμή για την ενασχόληση με το συγκεκριμένο θέμα δόθηκε από το βιβλίο της Α' Δημοτικού, α' τεύχος, 3^η ενότητα, με θέμα: «Θέατρο Σκιών» και την πρόταση ενός παιδιού για ανέβασμα μιας θεατρικής παράστασης στο τέλος της σχολικής χρονιάς με θέμα τον Καραγκιόζη.

Κριτήρια επιλογής θέματος: Η επίδραση του Καραγκιόζη στα παιδιά μας οδηγεί να δούμε τον Καραγκιόζη, όχι μόνο ως θέαμα – ψυχαγωγία, αλλά και ως εργαλείο μάθησης μέσα από ένα διαφορετικό «παιχνίδι». Ο Καραγκιόζης έχει τη δυνατότητα να ενεργοποιήσει τα παιδιά και να προωθήσει τη δημιουργικότητά τους: το παιδί ζωγραφίζει, βρίσκει τους δικούς του τρόπους μίμησης, δημιουργεί αυθόρμητους διαλόγους, εμπνέεται και μεταδίδει τα δικά του μηνύματα, σκηνοθετεί, γίνεται σκηνογράφος και ηθοποιός, τραγουδάει, αυτοεπιβεβαιώνεται δίνοντας ζωή με την κίνηση του στις φιγούρες, παίζει και αυτοσχεδιάζει και δημιουργεί τις δικές του ιστορίες.

Μεθοδολογία: Η εργασία μας υλοποιήθηκε με τη μέθοδο project. Ως μέθοδο project σήμερα εννοούμε μια μορφή διδακτικής διαδικασίας που έχει ως αφετηρία κάποιους προβληματισμούς μεμονωμένων ατόμων ή του συνόλου της διδακτικής ομάδας. Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση των δραστηριοτήτων γίνεται με ευθύνη της ομάδας και στοχεύει κυρίως στην ολοκλήρωση κάποιου έργου που οδηγεί στη λύση ενός προβλήματος (Χρυσafiδης, 1994, σ. 43 & Frey, 1998, σ. 9).

Η επιλογή της μεθόδου αυτής για τη διερεύνηση του εν λόγω θέματος, έγινε λόγω των πλεονεκτημάτων που αυτή παρουσιάζει:

- Επιτρέπει πρωτοβουλίες αναφορικά με το σχεδιασμό, την πορεία και τον τρόπο δουλειάς.
- Προσφέρει ίσες ευκαιρίες ενεργού συμμετοχής στους μαθητές, άσχετα από τις επιδόσεις τους.
- Δίνει την ευκαιρία για ομαδική και βιωματική μάθηση, με την παράλληλη σύσφιξη των σχέσεων ανάμεσα στους μαθητές.

Η διαθεματική προσέγγιση που αναπτύσσεται μέσα από τη μέθοδο project είναι η συνεργασία των επιστημονικών κλάδων για μια ολόπλευρη σφαιρική και πλήρη μελέτη ενός θέματος και η ενιαιοποίηση του περιεχομένου της διδασκαλίας με μια ολόπλευρη εξέταση φαινομένων και προβλημάτων της ζωής. Η διεπιστημονική έρευνα στα πλαίσια του προγράμματός μας έχει σκοπό την ανάπτυξη νέας γνώσης, που θα εφοδιάσει με τις απαραίτητες έννοιες για την επίλυση προβλημάτων.

Το πρόγραμμά μας συνδέθηκε με θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες, όπως: την πληροφορία, την επικοινωνία, τη δομή, το σύστημα, την οργάνωση και την αλληλεπίδραση. Υλοποιήθηκε με τη βοήθεια των **ΤΠΕ**, που χρησιμοποιήθηκαν ως διερευνητικά εργαλεία, ως εργαλεία επικοινωνίας, ως εργαλεία αναζήτησης πληροφοριών σε ένα ευρύ φάσμα δεδομένων. Παράλληλα οι **ΤΠΕ** βοήθησαν στους μαθητές και τις μαθήτριες να αναπτύξουν νέες δεξιότητες, κριτική σκέψη και ουσιαστική εμπλοκή στην αναζήτηση της γνώσης.

Εμπλεκόμενες γνωστικές περιοχές: Γλώσσα, Μαθηματικά, Ιστορία, Εικαστικά, Θεατρική Αγωγή.

Προαπαιτούμενες Γνώσεις

- **Ως προς το γνωστικό αντικείμενο:**
Τα παιδιά έχουν εξοικειωθεί με την παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου.
- **Ως προς την χρήση των Τ.Π.Ε.**

- ο Οι μαθητές έχουν βασικές γνώσεις χειρισμού του Η/Υ
- ο Έχουν εξοικειωθεί με το ποντίκι του Η/Υ
- ο Βρίσκουν με ευχέρεια τα γράμματα στο πληκτρολόγιο.

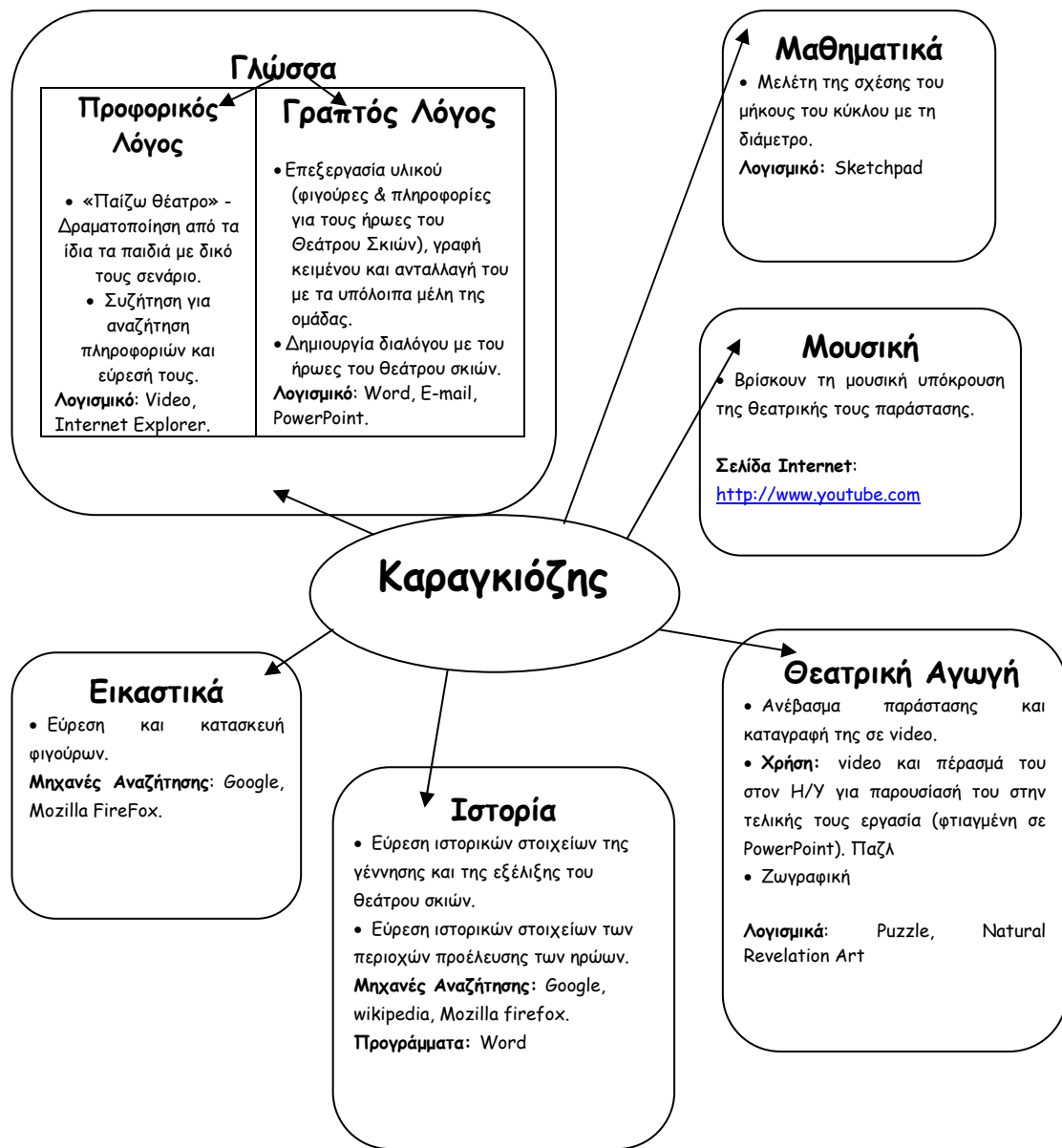
Σκοποί και Στόχοι

Σκοποί:

- Να γνωρίσουν οι μαθητές το Θέατρο Σκιών, μέσω του Καραγκιόζη.
- Να ασκηθούν στη χρήση του προφορικού και γραπτού λόγου, μέσω της επεξεργασίας των πληροφοριών και των κειμένων, αλλά και μέσω των ασκήσεων υποκριτικής, στις οποίες, οι μαθητές, παίρνουν μέρος.
- Να γνωρίσουν το Θέατρο Σκιών όχι μόνο ως θέαμα, αλλά να έρθουν και σε άμεση επαφή με την παιδαγωγική, αισθητική, καλλιτεχνική, ψυχαγωγική και ψυχοθεραπευτική διάστασή του.

Στόχοι:

- Να ευαισθητοποιηθεί το παιδί στα χαρακτηριστικά, στην προέλευση και την πορεία του Θεάτρου Σκιών στην Ελλάδα.
- Να γνωρίσουν τους ήρωες του Καραγκιόζη.
- Να γνωρίσουν τον μπερντέ και το πολύπλευρο ρόλο του καραγκιοζοπαίχτη.
- Να ασκηθούν στη δημιουργία γραπτού κειμένου.
- Να καλλιεργήσουν τον προφορικό λόγο και τη διαλογική συζήτηση.
- Να εξοικειωθούν με τη διαδικασία έρευνας, άντλησης στοιχείων και πληροφοριών, καθώς και με τον τρόπο αξιοποίησής τους.
- Να εκφραστούν μέσα από εικαστικές δραστηριότητες, ζωγραφική, σχεδίαση, κατασκευές, κόψιμο φιγούρων.
- Να προσεγγίσουν το σύνολο των γνωστικών αντικειμένων του Δημοτικού Σχολείου με πρωταγωνιστή τον Καραγκιόζη και την παρέα του.
- Να τονώσουμε την αυτενέργεια των συμμετεχόντων και να καλλιεργηθεί κλίμα συνεργασίας μεταξύ των μαθητών.
- Να ανακαλύψουν τη σχέση του μήκους του κύκλου με τη διάμετρό του.
- Να παρατηρήσουν – μελετήσουν την πορεία ανάπτυξης των φυτών μέσα από βιωματικές διαδικασίες.

Ακτινόγραμμα εμπλεκόμενων μαθημάτων:**ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ**

Ευαισθητοποιήθηκαν οι μαθητές ως προς τα παραμύθια και αναζητήσαν παραμύθια τόσο στο ηλεκτρονικό περιβάλλον όσο και στο οικείο τους περιβάλλον. Ανοίχθηκαν δίαυλοι επικοινωνίας με την κοινωνία.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η αξιολόγηση ενός προγράμματος είναι σημαντική γιατί μπορεί να οδηγήσει:

- Στην ανάπτυξη και καλλιέργεια μάθησης.
- Στην βελτίωση του Εκπαιδευτικού προγράμματος.
- Στην υποστήριξη του προγράμματος.

Η αξιολόγηση γίνεται καθ' όλη τη διάρκεια των δραστηριοτήτων. Το τελικό αποτέλεσμα από τις δραστηριότητες αυτές είναι απτό και τα παιδιά που εμπλέκονται

σε αυτό το πρόγραμμα, απέκτησαν παραπάνω γνώσεις για τον Καραγκιόζη αλλά και περισσότερη φαντασία κατά την ενασχόλησή τους με αυτόν.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Αναγνωστόπουλος, Β.Δ.(1997). *Βασική βιβλιοθήκη του νηπιαγωγού, Τέχνη και τεχνική του παραμυθιού*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.

Ματσαγγούρας, Η. *Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και μάθηση*, Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη.

Ράπτης, Α. & Ράπτη, Α. (2000). *Μάθηση και Διδασκαλία στην εποχή της πληροφορίας: Ολική προσέγγιση*, Τόμοι Α&Β, Αθήνα.

Χρυσάφιδης, Κ. (2000). *Βιωματική – Επικοινωνιακή Διδασκαλία*. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.

Frey, K. (1998). *Η «Μέθοδος Project»*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Κυριακίδης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ (Δραστηριότητες)

Δραστηριότητα : Βοηθάμε το λαμαρινά να φτιάξει τα ταψιά του Καραγκιόζη

Διάρκεια: 3 διδακτικές ώρες

Εμπλεκόμενο μάθημα: Μαθηματικά

Περιγραφή δραστηριότητας: "Ο Καραγκιόζης στο φούρνο του έχει διάφορα κυκλικά ταψιά, τα οποία εφαρμόζουν ακριβώς στα ανοίγματα του φούρνου. Επειδή όμως εφαρμόζουν ακριβώς, έχει «φαγωθεί» η λαμαρίνα τους γύρω γύρω. Έτσι, αποφάσισε να πει στο λαμαρινά να του τις φτιάξει. Ο λαμαρινάς του ζήτησε να μετρήσει τα ανοίγματα των φούρνων, ώστε να μπορέσει να υπολογίσει πόση λαμαρίνα θα χρειαστεί για να την παραγγείλει. Ο Καραγκιόζης μέτρησε με ξύλινα ραβδιά τα ανοίγματα των φούρνων και τα έδωσε στο λαμαρινά.

Μπορείτε να βοηθήσετε το λαμαρινά να υπολογίσει πόση περίπου λαμαρίνα χρειάζεται για τα τρία ταψιά του Καραγκιόζη; "

Δίνουμε στα παιδιά τα τρία ραβδιά, που έχουν διαφορετικό μήκος και βγαίνουμε έξω στην αυλή. Ακολουθεί η «Δραστηριότητα στο προαύλιο» (βλέπε αρχείο «Προαύλιο») και στη συνέχεια οι Δραστηριότητες στο Sketchpad (βλέπε αρχείο «Δραστηριότητες στο Sketchpad»).

Δραστηριότητα στο προαύλιο

Βρίσκουμε το μέσο κάθε ραβδιού με σπάγκο. Μετράμε σπάγκο ίσο με το κάθε ραβδί και τον κόβουμε στη μέση. Καρφώνουμε μια πρόκα στο προαύλιο του σχολείου και δένουμε το μετρημένο - μισό σχοινί μας. Στην άλλη άκρη του θα δέσουμε μία κιμωλία και θα χαράξουμε κύκλο, ο οποίος θα παριστάνει το κυκλικό ταψί του Καραγκιόζη.

Μετράμε με σπάγκο το μήκος των κύκλων (τοποθετώντας σπάγκο γύρω γύρω). Ύστερα βλέπουμε πόσες φορές χωράει το ραβδί στο μήκος του κύκλου - σπάγκου.

Η ίδια διαδικασία ακολουθείται και για τα άλλα δύο ταψιά του Καραγκιόζη.

Τι παρατηρείτε; Πόση λαμαρίνα θα παραγγείλει ο λαμαρινάς για το κάθε ταψί;

Δραστηριότητες στο Sketchpad

Στόχος δραστηριότητας:

Στη δραστηριότητα αυτή θα ανακαλύψουμε τη σχέση μεταξύ του μήκους ενός κύκλου και της διαμέτρου (ραβδιού) του.

Βήματα:

1. Κατασκευάστε ένα ευθύγραμμο τμήμα και ονομάστε τα άκρα του Α και Β αντίστοιχα.
2. Κατασκευάστε το σημείο Γ, δηλαδή το μέσο του ευθύγραμμου τμήματος ΑΒ.
3. Κατασκευάστε κύκλο ακτίνας ΓΒ. (Βεβαιωθείτε ότι ο δείκτης βρίσκεται ακριβώς στο σημείο Β όταν αφήσετε ελεύθερο το πλήκτρο του ποντικιού.)
4. Μετρήστε την περιφέρεια του κύκλου, αφού επιλέξετε πρώτα τον κύκλο και κατόπιν την εντολή **Περιφέρεια** από το μενού **Μέτρηση**.
5. Μετρήστε το τμήμα ΑΒ (τη διάμετρο του κύκλου-ραβδιού), αφού επιλέξετε πρώτα το τμήμα ΑΒ και ύστερα **Μήκος** από το μενού **Μέτρηση**.
6. Μικρύνετε τον κύκλο.
7. Επιλέξτε, κατά σειρά, τη μέτρηση της περιφέρειας και τη μέτρηση του μήκους. Στη συνέχεια επιλέξτε την εντολή **Πινακοποίηση** από το μενού **Μέτρηση**, για να δημιουργήσετε έναν πίνακα για τη μέτρηση της περιφέρειας και τη μέτρηση του μήκους.
8. Μεγαλώστε λίγο τον κύκλο. Κατόπιν κάντε διπλό κλικ στο εσωτερικό του πίνακα για την προσθήκη της εγγραφής αυτής στον πίνακα.
9. Επαναλάβετε το βήμα 8 ωσότου ο πίνακας περιέχει τουλάχιστον τέσσερις με πέντε εγγραφές.
10. Με υπολογιστική μηχανή βρείτε το λόγο (πηλίκο) για καθένα απ' τα ζεύγη των μετρήσεων (περιφέρεια κύκλου – μήκος τμήματος ΑΒ) που έχουν καταγραφεί στον πίνακα. Τι παρατηρείτε; Σημειώστε τις παρατηρήσεις σας.
11. Βρείτε ποιος είναι ο λόγος της περιφέρειας του κύκλου και του μήκους ΑΒ, δηλαδή της διαμέτρου αυτού του κύκλου, επιλέγοντας τον **Υπολογισμό** από το μενού **Μέτρηση**. Κατόπιν επιλέγετε την περιφέρεια του κύκλου, πατάτε το / (δια) στο παράθυρο **Υπολογιστής** και στη συνέχεια επιλέγετε το μήκος του ΑΒ. Τέλος πατάτε το ΟΚ στο παράθυρο **Υπολογιστής**.
Ποιο είναι το αποτέλεσμα που βγαίνει; Είναι το ίδιο με τα αποτελέσματα που βρήκατε παραπάνω; Σημειώστε τις παρατηρήσεις σας. Αλλάξτε το μέγεθος του κύκλου. Μεγαλώστε τον και στη συνέχεια μικρύνετε τον. Παρατηρήστε την τιμή του λόγου (πηλίκου). Αλλάζει αυτός ο λόγος όσο κι αν μεγαλώνουμε ή μικραίνουμε τον κύκλο;

Δραστηριότητα: Κατασκευή Φιγούρων**Διάρκεια:** 1 διδακτική ώρα**Εμπλεκόμενο μάθημα:** Εικαστικά

Περιγραφή δραστηριότητας: Στα πλαίσια της σχολικής τάξης και με τη χρήση τριών φορητών υπολογιστών τα παιδιά χωρίστηκαν σε 3 ομάδες και αναζήτησαν στο διαδίκτυο φιγούρες των ηρώων του Θεάτρου σκιών. Δόθηκαν οι διευθύνσεις:

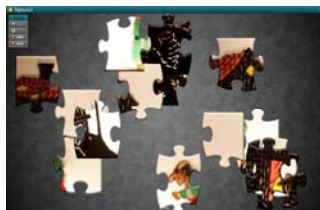
http://www.paidika.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=1411&Itemid=299
και <http://www.karagkiozis.com/deite-kataskeues>.

Τα παιδιά που ήταν περισσότερο εξοικειωμένα με το γράψιμο, πληκτρολόγησαν τις διευθύνσεις και βρήκαν τις φιγούρες τις οποίες στη συνέχεια εκτυπώσαμε. Την ώρα των εικαστικών τα παιδιά τις ζωγράφισαν και τις πλαστικοποιήσαμε.

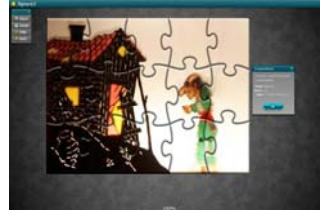

Φιγούρες

Επίσης, έγινε κατασκευή Παζλ, με το πρόγραμμα Puzzle, με 15, 16, 18 και 60 κομμάτια, ανάλογα με την ηλικία και τις δυνατότητες των μαθητών. Άλλα πάλι παιδιά ζωγράρισαν με το πρόγραμμα Natural Revelation Art

Παζλ1

Παζλ2

Δραστηριότητα: Παράσταση Καραγκιόζη

Διάρκεια: 1 διδακτική ώρα

Εμπλεκόμενα μαθήματα: Γλώσσα (προφορικός λόγος), Θεατρική Αγωγή (Ψυχαγωγία)

Περιγραφή δραστηριότητας: Τα παιδιά δίνουν τη δική τους παράσταση σε ένα μικρό θέατρο σκιών που φτιάξαμε οι ίδιοι και καταγράφει ένας μαθητής σε video ένα μικρό μέρος της παράστασης. Στην παράσταση χρησιμοποιούμε τις φιγούρες του Καραγκιόζη και του Ομορφονιού.

Δραστηριότητα : Δημιουργία διαλόγου – και «παιξίμο» με τις φιγούρες στον μπερντέ.

Διάρκεια: 1 διδακτική ώρα

Εμπλεκόμενο μάθημα: Γλώσσα – Παραγωγή Λόγου

Περιγραφή δραστηριότητας:

Τα παιδιά εμπνευσμένα από διαλόγους του βιβλίου δημιουργούν δικούς τους και ανά δύο παίζουν το διάλογό τους στον μπερντέ, στα υπόλοιπα παιδιά της τάξης.

Π.χ.:

Μύτη σαν σαλάμι

Μορφονιός: Καλημέρα σας είμαι ο Μορφονιός με το όνομα, αλλιώς χρυσό καμάρι κι οι μορφονιές τρελαίνονται ποια θα με πρωτοπάρει.

Καραγκιόζης: Μμμ! Όνομα και πράμα.

Μορφονιός: Αχ! Η μύτη μου!

Καραγκιόζης: Μύτη είναι αυτό; Σαν σαλάμι είναι!

Μορφονιός: Μη, με πονάς! Άσε με πια.

Δραστηριότητα: Εύρεση στοιχείων Θεάτρου Σκιών και ηρώων του Καραγκιόζη

Διάρκεια: 2 διδακτικές ώρες

Εμπλεκόμενο μάθημα: Γλώσσα

Περιγραφή δραστηριότητας:

Η συγκεκριμένη δραστηριότητα έγινε μέσα στη σχολική τάξη και με τη χρήση τριών φορητών υπολογιστών. Τα παιδιά μοιράστηκαν στους τρεις υπολογιστές και άρχισαν την αναζήτηση στο διαδίκτυο πληροφορίες. Επίσης, δόθηκε συγκεκριμένη διεύθυνση: http://www.paidika.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=1411&Itemid=299. Τα παιδιά που ήταν περισσότερο εξοικειωμένα με το γράψιμο, πληκτρολόγησαν τις διευθύνσεις και όλα μαζί εντόπισαν τις πληροφορίες, τις επεξεργάστηκαν (με τη βοήθεια της δασκάλας), τις αποθήκευσαν σε word και τις αντάλλαξαν μέσω e-mail με τις άλλες δύο ομάδες.

Τα βασικότερα στοιχεία της συγκεκριμένης δραστηριότητας, αλλά και όλου του project τους, τα παιδιά τα συγκέντρωσαν σε ένα PowerPoint προκειμένου να παρουσιάσουν την όλη δουλειά τους σε όλο το Σχολείο.